

3. ***, Josip Haydn: Sedam riječi Spasiteljevih na križu, str. 93.
- br. 4: 1. ***, Koncerat "Dubrovačke filharmonije", str. 124.
- br. 6: 1. ***, Duhovni koncert u crkvi sv. Marka, str. 189.
2. ***, Veliki tamburaški koncerat, str. 189.
3. A. V. (Ante Vranić), Koncerat prigodom otvorenja novoga doma grafičara u Zagrebu, str. 190-191.

1939. godina

- br. 2: 1. A. V. (Ante Vranić), Željezničarsko pjevačko društvo "Sava", str. 52.
2. Ladislav Miranov, Koncert Zagrebačkog komornog orkestra (8. III. 1939.), str. 53.
3. Z. Š., Koncerat hrvatskog pjevačkog društva "Kolo", str. 53-54.
4. Franjo Dugan, Zagrebački madrigalisti, duhovni koncerat 4. IV. 1939, str. 54.
5. K. P. (Krešimir Pečnjak), Koncert Astre Desmondi i Clifforda Curzon, str. 55.
6. ***, Prigodom dvadesete godišnjice djelovanja Zagrebačkog kvarteta, str. 55.
- br. 3: 1. Ladislav Miranov, Violinista Rikar Odnoposov (10. II. 1939.), str. 77-78.
2. B. K., Radio koncerat Jurja Arbatskog na orguljama u Zagrebu, str. 78.
- br. 4/5: 1. D.D., Javna učenička produkcija Gradskog glazbenog zavoda u Karlovcu, str. 112.
- br. 6: 1. Matija Ivšić, Crkveni koncerat mješovitog pjev. zbora Varaždinske gimnazije, str. 140-141.
2. M. I. (Matija Ivšić), Duhovni koncerat novije Talijanske crkvene muzike, str. 141-142.

1940. godina

- br. 1/2: 1. Viktor Kučinić, VIII. koncerat Hrvatskog Glazbenog Zavoda, str. 28-29.
2. ***, Koncert "Ljubljanskog kvarteta", str. 30.
3. ***, Koncert kvarteta "Sklad", str. 30-32.
- br. 3: 1. IK, Prvi jubilarni koncert HPD "Lisinski", str. 63-64.
2. MS., X. Društveni koncert Hrvatskog Glazbenog Zavoda, str. 64.
3. M. S., XI. Društveni koncert Hrvatskog Glazbenog Zavoda 20. V. 1940, str. 64.

Svršetak

ETNOMUZIKOLOGIJA

O Hrvatskim rômarskim bistričkim popijevkama iz Međimurja

Miroslav Vuk, Zagreb

(nastavak)

Jedna od najstarijih poznatih rômarskih popijevaka, tzv. "velikomêšna", stavljena pod br. 27, tiskana je u *Cithari Octochordi* 1701. godine⁵ na str. 375. u 11 kitica.

Prva kitica glasi:

O Maria! Bogo Rodicza, Roĵa zkrounozi:
kaĵaz- ovomu ſzuetu preczuela puna milozti.
Podelinam tvu miloſchu Deva Maria premiloztivna.

Međimurski rômari ovu popijevku pjevaju u 20 kitica, ali prva glasi:

Svêto nebo, ſiroka zemlja..., a *Citharina* prva je kod rômara tek peta kitica.

Iako je ova popijevka, naročito između dva rata, a i do naših dana bila na Bistrici pjevana kao himna za Veliku Gospu, tiskana je još u drugom izdanju *Cithare* i kasnije je ne nalazimo ni u jednom molitveniku. U *Cithari* se još nalazi inačica popijevci br. 48, "Hodi, človek, simo", čije prve tri od četrnaest kitica na str. 186. glase:

SZimo hodi chlovek, k-Ztvoritelu tvomu:
K-ztvoritelu tvomu, k-Vrachitelu momu.

Koterinaĵ Lovi, Z-mreĵami liubavi:
Z-kinchem ſziromaĵta, z-diktum poniznosti.

Oude videl budes, Boga prezmoĵnoga:
Agnecza krotkoga Jeĵuĵa miloga. itd.

Slijedi inačica popijevci br. 16, "Bože milostini", čije prve tri od deset kitica na str. 326. glase:

BOĵe miloztivni k-tebe zdihavajuch,
oh krutome plaĵſe Davidove rechi:

Daĵze grehi bore uĵzako uremo znam:
preĵz tvoje miloſche, da zdvoim boimĵze.

Znam damije umreti, neznam kak i kada,
kade li po ſzmerti ja prebival budem.

Zanimljivo je da su rômari u svojem pjevanju uvijek ispuštali u obje popijevke drugu kiticu koja se nalazi u *Cithari*, a svoju drugu su pjevali kao *Citharinu* treću. Razlog tome je slijedeći:

Međimurci su u XVIII., XIX. i početkom XX. stoljeća imali i upotrebljavali molitvenike "HISA ZLATA" o. Lovre Bogovića i "HRANA NEBESKA" o. Jurja Muliha. Obojica su u molitvenik stavili inačicu popijevke *Hodi, človek, simo i Bože milostivni*, ali su i obojica, iz nepoznatih razloga, ispustili Citharinu drugu, a kao drugu stavili su Citharinu treću kiticu i tako su ih Međimurci i prihvatili i posvojili.

Kod inačice popijevke br. 44, "Muka Boga, gospodina" u *Cithari* na str. 210 i dalje nalazimo sveukupno 272 retka teksta. Muka se opisuje u obliku razgovora između Ivana, putnika, Gospe (Marije majke), Pilata, Židova, Magdalene, Isusa, razbojnika i Josipa. Prve dvije kitice glase:

Muka Boga Gozpodina, i Kriřtuffa Bořja řzina
Po Iuanu Vangelijte, je řzpiřzana, ovo chetete.
Pořzluřajte Shene, Mufi, kakovam řze Deva tuři:
řzveda Deva Bořja Mati, řzad va řz hoche na plach
řzvat. itd.

Ista "Muka" kao i ostale spomenute popijevke nalaze se i u drugom izdanju *Cithare* iz 1723. godine, s time što se ovdje na str. 406 javlja u 8 kitica nova popijevka:

ZDravo ô Maria zdenecz zlatkoche,
izkoga řviraju Bořye milořche,
řzlepe gluhe řvantave y ôřztales nevolye
milořřztivno vrachis Deva Maria.

U trećem izdanju *Cithare* iz 1757. godine, nalazimo na str. 241 "O Neztalnozt řzeta, y jalnozt chloveka", u 22 kitice, zatim na str. 283 "ZDrava ô Maria", u 8 kitica i na str. 284 "O Maria! Bogorodicza", u 10 kitica.

Iz ovog kratkog prikaza možemo zaključiti da su stari međimurški kantori (škôlniki) znali za sva tri izdanja *Cithare Octochorde* i da su ih koristili na koru kao i kod vanjskih crkvenih svečanosti, ali isto tako možemo pretpostaviti da je u minulim stoljećima i međimurški Bořži narod bio suautor nekima od spomenutih popijevaka. Recimo i to da su ove popijevke poznate i starijim Senjanima i Novljanima.

Slijedeća inačica popijevci br. 24 "O Marija, Majka Bořja" pod naslovom: "O Maria, Majka mila, Majko milořzernořzti", u 15 kitica uvrřtena je na str. 92 u molitveniku:

P I S A N I C Z A
D U H O V N A
K E R S T I A N S K O G A
N A V K A P U N A
izpisana
pò
J E D N O M U M I S N I K U O D
D R U X B E I ř ř U Ő O V E M I ř ř I O N A R I U -
ř ř U A p o ř ř t o l s k o m u i z a U z k e r s
p o k l o n y e n a P l e m e n i t o i G o s p o d i
S e n a t o r o m P u r g a r o m i S v e m u

Poglavitomu Varořřu Pox-
exkomu
Navlařřito pako
Otczem i Materam priporuchena

Vu Bechu Stampana pri Schvendimonniřřeu
Tutoru 1734.

Istu popijevku (13 kitica) uvrřavaju u Zagreb 1746. godine, Mařřniki Tovaruřřtva JEřřuřřevoga Miřřionariuřři Apořřtolski u knjiřicu: "POBOSNE I NAVUCHNE POPEVKE", na str. 30.

Za vrijeme boravka među našima u Gradiřřu o. Juraj Muliha stavlja tu popijevku u svoju malu pjesmaricu: "BOGOLYUBNE /PJSME/ ZA /LYUBAV BOXJU/ I /MARIANSKU/ itd. Trnava, 1736.

Popijevka se nalazi u 15 kitica na str. 59.

Danařřnje rômarske popijevke nalazimo i u molitveniku:

H R A N A
N E B E Z K A
V U
P O B O S N E H M O L I T V A H
L I T A N I A H, P O P E V K A H
Y
L Y U B L E N O M N A G O V A R J A N Y U

Z K E R B J U M J U R A J A M U L I H

Vu Zagrebu, 1748.

Spomenimo najpjevanije: *O Maria, majka bořja*, – *Kraljica nebeska*, – *Svi u glas jeziki*, – *Zdravo djevica bogorodica*, – *Sve verne duřice*, – *Zdravo! o Maria, zdenec sladkoče*.

Međimurcima posebno drage i rado pjevane rômarske popijevke nalazimo i u molitveniku:

H I S A Z L A T A
Z - M A R L Y I V I M T R U D O M,
Z - V E L I K U M S Z K E R B L Y U M U Z I D A N A
P R I S Z . B R I G U K A L V A R I E
O D

P . L A U R E N C Z I U S S A B O G O V I C S A
M a r i a n s z k e P r o v . R é d a S z . F e r e n c z a
S z e r a f i n s z k o g a N e d i l . H o r v a t . P r o d .

B L A S E N O I

D I V I C Z I M A R I I

S E L E Z A N S Z K O I

O řřrovana, ter

S z . O T C Z U S Z E R A F I N S Z K O M U

P r e p o r u c s e n a,

Z a o b a t r e n y e p o b o s n o g a h o r v a t c z k o g a

N a r o d a : v a k o i s z e n a h a j a j u

I z i b r a n e

MOLITVE, OFFICZIUMI
LITANIE, BRATINSZTVO
BLAGOSZLOVI, KRISNI PUT,
UGODNE
JACSKÉ, KERSCHANSZKI NAUK,
Y ZERCZALO K-SZ. SZPOVIDI.
CUM PREMISSU SUPERIORUM.

Stampana va leti 1754. Pri JOSEFU SZIESZU.
(Va Soproni)

Ovaj molitvenik bio je punih dvije stotine godina jedan od najpopularnijih i najčitanijih molitvenika kod Gradišćanskih Hrvata, a preko 150 godina i kod Medimuraca. U razdoblju od 120 godina izašao je, uz neznatne preinake i nadopune, u petnaest izdanja.

U svojem predgovoru "K-HORVATZKOM NARODNU" o. Lovro u ikavskom govoru i čakavskim narječjem s čestom upotrebom kajkavskih riječi piše:

"Na prošnyu tvoju moj dragi Naród! Szamti knyigu óvu: po jimenu zlatu Hifu: z-velikim trudóm, i šzkerblyum na tvoje dušfno obatrene, i vechu pobosnózt uzidal, ar šzam z-poznal prebivajuchi pri Sz. Brigu Kalvarie, dašzeje na moje opominanye nikuliko tišzuch va hašznoviti horvatczki nauk zalyubilo: zato šzamtidal ovi véliki knyig va lipom papiru Stampati jedno tišzuche i pét šztov. Niltarmany ako ku grišku va šzlóve najedes moj vérní štavacz! nacłini meni krivicze, nego onim ki šzlóva najdes moj vérní štavacz! necłini meni krivicze, nego onim ki šzlóve ulagaju...

Vérujem da ova Zlata Hisa tebi, i meni na veliko obatrene bude: aršze dicłi šz-lipimi molitvama Officziiumi Szakorjacskimi, Litaniami, šz-Blagóšzlovi, z-Bratinštvom horvatczkim, Sz. Ferencza Szerafinšzkoga, kó šzamti ovó léto šz-hodil, plemenitó podignul, i zacsel: dicłi šzre chu rechi ova Zlata HISA z-Krisnim putóm J. K. šzjacskami, z-Kerschanszki nauk, y zerczalom k-šz šzpovidi. Uzta noviti šzre jedno malo va ovu-Zlatu Hisu, ches šzladkóchu Duhovnu zmanum šzkupa ulivati. Ki na vechu šzlusbu preporucsen ofštajem, tebi naznanye dajuch dašzeje pri Sz. Brigu Kalvarie Bratinštvo zacselohorvat. I dašze deršji po šze Nedilye, šzvetke, i pétke Macziuša Horvatczka prodika va czirkvi B. i pre-csudne D. Marie Majke Selézanšzke. Tvoj vérní šzluca.

P.(ater) L.(ovro) B.(ogovics) R.(éda) Sz.(vetoga) F.(eren-
cza) H.(orvatczki) N.(edilyni) P.(rodikacs) y P.(elyacs)
D.(uhovni) Bra.(tinštva) Hor.(vatczkoga)"

U ovom molitveniku, koliko se do sada saznalo, prviput je objavljena inačica popijevke br. 3. "Grêšnike poziva" u 20 kitica. Iznad početka teksta na str. 422. o. Lovro piše:

"Ove jacske⁶ ké šzadu idu, putniki moraju jacšiti kada šeléšzno, ali Czilye putuju k-csudnom kipu divicze MARIE. Kadšze isz domu putniki giblyu.

Grišnike: poziva: MARIA divicza:
Kod Majka jim, kricłi: hote kmeni dicza:
O Maria šzmilujnamsze šzirotam.

Nikogar na šzvitu: ni tako grišnoga:
kogab, ne šelyila prijeti za šzvoga. itd.

Prvi je uveo i pjevanje litanija za vrijeme hodočašća. Na kraju popijevke: Grišnike: poziva, str. 424. piše:

Za ovum jacskum, moruše na puti Lauretanšzke divicze Mar. Litanie ovako jacšiti:

SZvéta MARIA: moli Boga za nasz:
tébe zazivamo: Majka poszluhni nasz:
O Maria: va nevélyi batri nasz.
SZvéta Bogorodicza ... itd.

Inačica popijevke br. 53 "Spravljajte se skupa" također je prviput objavljena na str. 440 u 30 kitica. Prve dvije glase:

Szpravlyajte šze šzkupa: Marianšzka bracha*
opet namšze radošzt: na šalofzt obracha.
Ar namja turobno: šzada došslo vrime*
da moramo domom: pojtvá Bosje jime. itd.

Sa sigurnošću možemo pretpostaviti da je o. Lovro autor teksta i napjeva popijevkama *Grišnike* poziva i *Szpravlyajte šze šzkupa*.

U molitveniku na str. 451 nalazimo inačicu broju 24 u 16 kitica:

OMARIA Majka Bosja: puna milošzerdnošzti, zatim na str. 474 inačicu broju 48 u 10 kitica:
Szimo hodi cslovik k-ztvoritelyu tvomu,
k-vracsitelyu tvomu, k-szpaszitzelyu tvomu.

Spomenimo da je popijevka "Hodi, čovek, simo," do pedesetih godina ovoga stoljeća bila jedna od najpjevanijih u čast sv. Križa po čitavom Medimurju. Inačica popijevke br. 16 na str. 485 u 12 kitica, BOse milošzitivni, do naših dana se u tekstu nije promijenila skoro ni za riječ.

Prema o. Lovri popijevka br. 50 "Falen bodi Jêzuš Kristuš i Marija" u 12 kitica kod naših je rómara nastala spjanjem (kontaminacijom) dviju različitih popjevaka. Naime, u ZLATNOJ HISI na str. 486 nalazi se jacška "Od Tusnoga cslovika" u 6 kitica i prva glasi:

O Cslovicse tusni: od poroda tvoga,
moressli pokazat dašzi lyubil Boga,
Dneva niti ure ches moch povidati:
pokoru za grihe nechcs pokazati.

Kod naših rómara tek sedma kitica glasi:

O, ti človek, tužen od poroda svoga
moral buš povêdat kak si ljubil Boga.
Vure niti dnêva tebi nêje znáno
gda bu ti prestalo živilênje nestálno.

Poznata je stvar da narodna, pučka popijevka, bila svjetovna ili crkvena, dok se ne zabilježi obično doživljava razne promjene, proširenjem, skraćenjima, poljepšavanju, a najčešće nagrđivanju. Ako narodni pjevač pokuša pro-

širiti i poljepšati određenu popijevku koja je već zabilježena i objavljena, ali on to ne zna, može ga se opravdati, ali kad netko tuđe autorsko vlasništvo objavljeno unatrag 200 godina u pedesetak raznih knjiga i izdanja prerađuje, prepjevava iz kajkavštine u štokavštinu, a u svojem skromnom znanju, razumijevanju i doživljavanju teksta taj isti tekst u prepjevu sadržajno osakati, pjesnički osiromašiti i ostavi bez poruke, tome se taj njegov posupak ne može opravdati. Upravo se pred desetak godina dogodio takav slučaj s dvije divne rômarske popijevke, što se više ne bi smjelo dogoditi. Jer kud bi nas to odvelo da se tako nastavi?

Iz *Zlate Hiše* spomenimo još inačicu popijevci br. 44 "Muka Boga, gospodina" koju je o. Lovro na str. 475 stavio u 24 kitice:

Placs B. D. Marie.

Muka Boga Goszpodina* Jesuffa Bosjega Szina:
kaje tako popijzana* Jzemu Jzvitu na glaz dana. itd.

Zanimljiva je i knjižica isusovaca o. ANTUNA KANIŽLIĆA⁷

M A L A
I SVAKOMU POTRIBNA
BOGOSLOVNICA
TO JEST
NAUK KERSTJANSKIYEN
O – OBICSAJNIM MOLITVAMI
I PISMAMI
Za dicu, koja igyu u Skulu od
Nauka Kerstyanskoga

Knjižica je tiskana u Slovačkoj u Trnavi, prvo izdanje 1763, a ostalih pet do 1774. godine.

Kanižlić je značajan zbog toga što je prvi izričito odredio kako treba pjevati popijevku: "Svi u glas jezici". On na str. 206 na početku marijanskih popjevaka piše:

Fala Gospe i knyoy uticsenye.

Zatim nastavlja: Dva parva redka Mesctar,
dva poslidnya svi ujedno pivaju.

Slijedi tekst: Svi u glas jezici sadse sloxite
i pivat Divici Majki pocsnite.

Nyu svi pozdravlyajmo:

Zdravo Djevice!

Dan i noch pivajmo: Zdrava, Kraljice!

Vjerojatno je on autor ove popijevke, a svakako je kod pjevanja bio njezin prvi započimatelj (vižar).

Velečasni Peter Berke,⁸ negda bistrički kapelan, napisao je i "z-laztovitem ztra/kom Stampi podverfel"

K I N C H O S Z E B U I N I
SZLAVNOGA ORSZAGA HORVATCZKOGA

To jez/z:

Chudnovita pripechenya, yo
Jzebuine Milofche,
KOTERE PRI CHUDNOVITOM KIPU

M A R I E
BISZTRICHKE

Vijše vre let Jze JzkaJuju

"Z-kratkum od Kipa ovoga Historium, y haJznovitem navukom, poboJnem PUTNIKOM MARIANSZKEM Na vekJfe nyihovo razveJzelenye, po nevrednom negda MeJzta ovoga Kapellanu P E T R U B E R K E Na prvo poJztavlene. Vu Zagrebu, Stampano pri Ferenczu Xav. Zeraufchegu, Szlavnoga OrJzaga Stamparu. 1765.

Knjiga je bila ponovo tiskana 1775.

"Kinč osebuini" je zapravo, što bismo u naše vrijeme kazali, Kronika, Spomenica o prošteništu Marija Bistrica. Kao rođeni Međimurec, Berke piše svoju knjigu u izvornoj kajkavštini.

U predgovoru nuđa putniku Marianskom dobra koja se nalaze zapisana u knjizi, a zatim ga moli da se i njega sjeti kad dođe pred čudotvorni kip.

Zatim piše o otkriću čudotvornog kipa B. D. M. i njegovu "hištoriju". Slijedi popis mjesta iz kojih su u njegovo vrijeme redovito dolazili hodočasnici, a za Međimurce kaže doslovno:

"HodileJzu tulikaiJfe perva vremena lepe ProJseczie iz Medyimorja, (...) koje da pak na Jztaru Jzvetu navadu Jzkoro hoteJze povernuti uffanye je."

Slijedi prikaz od stotinu tridesetak čudesa koja su se godinama događala na zagovor Marije Bistričke i na kraju su rômarske popijevke od kojih spominjem:

str. 219.	O Maria, Maika Bosja, puna miloJzerdnoszi,	16 kitica
str. 220.	Vsze verne duJficze, zim neJzte vaJš dar,	16 kitica
str. 222.	O Maria, Bogo-Rodicza, RoJa zkrovnoJzti,	11 kitica
str. 224.	Zdrava, o Maria, Zdenecz zladkoche,	8 kitica

Istaknimo da je prvo spominjanje Međimurja na hrvatskom jeziku, u povijesti uopće, povezano s velečasnim Petrom Berkeom. On u *Kincsu oszebuinom*, u devetom dijelu knjige, opisuje "Chudnovita pripechenya" i za 1689. godinu na str. 105. piše:

"Jurai Kolarich iz Fare Sz. Mihalya vu Medyimorju..." Eto, zahvaljujući velečasnom Berkeu, danas znamo da su Međimurci kao rômari točno PRED 300 GODINA dolazili na Mariju Bistricu, popêvali rômarske popêfke i svoj rodni kraj nazivali MEDIMORJEM!

Svakako je potrebno spomenuti još nekoliko molitvenika iz minulih stoljeća u kojima se nalaze već spomenute rômarske popijevke:

MARIANSZKO
CZVECHE
ISZLIROSICZ
SZKUPA POBRANO
TO JE
POBOSNI MOLITVITZ
Y
DUHOVNI JACSAK
Od jednoga isz réda Franciskanszkoa
Massnika

--
Pritiszcano ziz szlovanci
(Najvjerojatnije oko 1780. godine)

Autor molitvenika je P.(etar) S.(imeon) K.(niefac) Réda Sz.(vetoga) Franciskussa.

Molitvenik je bio namijenjen našima u Gradišću i u Moravskoj.

Zatim:

NAPIVI /BOGOLJUBNIH CÈRKVENIH PISAMAH/
PONAJVIŠE U POZNATOJ PISMARICI /VINC U/
itd. NASTOJANJEM /O. P. MARIANA JAIĆA/ u Bu-
dimu 1850.

Spomenimo i PUT MARIANSKI /NA BISTRICU/ K-
CSUDNOVITOMU KIPU /MARIE BISTRICSKE/ U
SLAVNOM KRALYESTVU /HORVACKOMU/ – /
PUTNIKOM MARIANSKIM/ sloxio, i na svitlo dato /
po/ Antunu Mihaly/ u Gymnaziumu Poxeshkomu skolah
grammatikalskih jubilarnomu professoru.

V VARAXDINU /PRITISKANO KOD JANUSHA
SANGILLA/ 1822./

U međimurskim rukopisnim školničkim pjesmaricama pisanim u minulim stoljećima također nalazimo zabilježene i rômarske popijevke, ali u manjem broju jer su skoro svi školnici imali posebne bilježnice u kojima su bile zabilježene rômarske popijevke.

U najstarijoj do sada poznatoj školničkoj rukopisnoj pjesmarici *EX libris Mathie Kellemine* iz 1772. godine, nalazimo na str. 141. velikomêšnu: "Szvetlo Nebo shiroka Zemlya" u pet kitica.

U "Kniga Popevkih Chefz Vjze Letto potrebne Za k, /Choru/ piľzano Vu Lettu 1803 em den 22 Maý-pochetu" (pisanje završeno oko 1830. op. ur.), nalazimo pod br. 11. Zdrava budi Szladka Mati, pod br. 32. Kak veselo i ljubljeno imam vam povedati, pod br. 37. Denes je rođena Gozpa miloztivna, pod br. 50. OTi Greľni Chlovek.

U pjesmarici (koja nije školnička) Jurja Sokola iz Kotoribe, pisanoj 1890. godine, nalazimo na str. 20: *Slatko*

ime Jezuševo, u 11 kitica, na str. 46. *Oh, den lepi, pun radosti*, u 11 kitica, na str. 156. *Svetlo nebo, široka zemlja*, u 8 kitica, na str. 175. *Po svemu svetu, ja bi rekel*, u 10 kitica, na str. 187. *Simo serce, simo oči*, u 12 kitica, na str. 240. *Nebo, nebo kak si ljêpo*, u 14 kitica, na str. 342. *Muka Boga Gospodina*, u 20 kitica, na str. 412. *Simo sada pristupimo*, u 13 kitica, na str. 504. *O Marija milostivna*, u 16 kitica, na str. 509. *Premisljimo krpčeniki*, u 16 kitica, na str. 512. *Grešnike poziva*, u 18 kitica, na str. 560. *Zdrava budi slatka Mati*, u 16 kitica, na str. 568. *Zdravo gospa vsega sveta*, u 35 kitica, na str. 601. *Kismo sada ovdí* (inačica od: Spravljajte se skupa), na str. 612. 0, *Marija Mati Boža*, u 16 kitica.

(Juraj Sokol bio je koncem prošlog stoljeća u Kotoribi voditelj "Bratovčine Presvete Kervi Kristuševe" i "Bratovčine živoga Sv. Čisla". Tad su se za vrijeme dugih jesenjih i zimskih večeri sastajali suseljavani u pojedinim kućama, molili krunicu, Križni put i pjevali "svete popêvke". Sve što je bilo pjevano tijekom kalendarske godine Juraj Sokol je svrstao u: Protulêtni, Lêtni, jesênski i Zimski dël i zabilježio lijepom kaligrafijom u pjesmarici veličine 22 x 14 cm na 818 stranica. Zbog toga možemo smatrati da su zabilježene rômarske: *Po svem svetu, ja bi rekel*, – *O Marija Milostivna*, – *Premisljimo kršćeniki*, – *Zdrava budi slatka mati* i *Zdravo gospa vsega sveta*, nastale u prošlom stoljeću na području župa Kotoriba, Donja Dubrava i Donji Vodovec, a autori su im orguljaši Stjepan (Štêf) Belovari i Florijan Siladi.⁹ Ostale rômarske koje se nalaze u priloženoj zbirci, a nisu spomenute u ovom kratkom prikazu, njihovi autori su neznani međimurski školnici, vižari i sav Božji hrvatski narod.

O prvim izvornim napjevima pojedinih popijevaka vrlo je teško nešto vjerodostojno kazati jer su se napjevi stoljećima, na temelju pamćenja, prenosili na mlade samo usmenom predajom.

Bilješke:

5. CITHARA OCTOCHORDA, SEU CANTUS SACRI LATINO-CROATICI itd. To je prva i najpotpunija crkvena pjesmarica većeg formata, tiskana na početku XVIII. stoljeća. Izašla je u Beču 1701, I. i 1723, II. izdanje. Treće izdanje tiskano je u Zagrebu 1757. g.

U svakom izdanju nalaze se latinski i hrvatski tekstovi kao i napjevi popijevaka koje su se pjevale kroz crkvenu godinu, posebno u XVIII. stoljeću.

Napomenimo da se u sva tri izdanja nalazi lijepi broj popijevaka koje i danas pjevaju naši u Gradišću, osobito stariji vjernici, dok su kod nas te popijevke većinom nepoznate.

Jedino se desetak tekstova nalazi zapisano u međimurskim školničkim pjesmaricama.

Sa sigurnošću možemo kazati da je prečasnikanonik zagrebački Thomajf Kovachevich za vrijeme svog boravka u Beču koncem XVII. stoljeća posjetio i naše u Gradišću i od njih zabilježio više popijevaka, od kojih su neke uvrštene i u *Citharu*. Međutim, danas *Cithare* nema u Mađarskoj ni jedna sadašnja ili bivša hrvatska župa, odnosno župna knjižnica.

6. JASCKE (jačke), jačka (jacska).

Poznato je da su s prvim doseljenim Hrvatima doputovali u Gradišće i njihovi svećenici. Oni Hrvati koji su bili iz južnih krajeva, npr. iz zaleđa Senja i Novog Vinodolskog, imali su svoje svećenike glagoljaše koji su crkvene obrede vršili na staroslavenskom jeziku. Kad je u Gradišću staroslavenski ukinut i u crkve uveden latinski, tad je narod slušao svećenika pjevati na "DIJAČKOM – ĐAČKOM" tj. školskom jeziku i kad bi netko zapjevao na latinskom, narod bi rekao da je to đački. Tako je đačka pisma postala "jačka" kao samostalna imenica i s vremenom potpuno potisnula iz govora riječ "pisma" ili "popivka".

7. O. ANTUN KANIŽLIĆ rođen je 20. studenoga 1700. u Požezi. Osnovnu školu i isusovačku gimnaziju završava u rodnom gradu. Sa šesnaest godina odlazi u isusovački novicijjat, a poslije studija filozofije imenovan je učiteljem retorike u Varaždinu. Od 1726. do 1729. studira teologiju u Grazu i Trnavi. Po zaređenju, kao mladi svećenik postaje nadstojnikom bogoslova u Trnavi. Uz tu dužnost studira i završava i drugi novicijjat u Banjskoj Bistrici te postaje dušobrižnikom i hrvatskim propovjednikom u Pečuhu, pa u Zagrebu, Požezi, Petrovaradinu i Varaždinu. U Zagrebu je bio upravitelj seljačke bratovštine sv. Izidora. Nakon ukinuća reda ostaje u Požezi, gdje i umire 24. kolovoza 1777. Napisao je:

Bogoljupstvo na poštenje sv. Franceska X. (Trnava, 1759), drugo izdanje tiskano je u Zadru 1766. *Utočište B. D. Marije* (Mleci, 1759), *Bogoljubnost molitvena* (Trnava, 1776, Budim 1813, Zagreb 1893), *Mala i svakomu potrebna bogoslovnica* (Trnava, 1763), *Kamen pravi smutnje velike ...* (Osik, 1780). Ispjevao je pjesme: *Sveta Rozalija divica* (Beč 1759 i 1813).

Isusovac Antun Kanižlić je u svoje vrijeme bio jedan od najpoznatijih pisaca (književnika) u Slavoniji.

8. PETER BERKE rođio se 1733. godine u Globokom kod Štrigove u Međimurju. Osnovnu školu završava u Štrigovi, gimnaziju u Varaždinu, a studij teologije u Beču i Bologni. Kao mladi svećenik imenovan je kapelanom u Mariji Bistrici, gdje boravi do 1767. Iste godine imenovan je župnikom u Pomorju (danas Sveti Martin na Muri). Godine 1769. odlazi za župnika u Legrad, gdje i umire 1798. Godine

9. STJEPAN BELOVARI rođen je u Donjoj Dubravi 1784. godine. U rodnom selu vršio je službu učitelja, orguljaša i općinskog bilježnika. Bio je na glasu kao pjesnik "Sprječavanja" i "popefki na diku i poštenje Dêvice Marije, svêcov i svetic Bôžih." Poznata mu je pjesma *Putnik Međimorski* i zdravica "Derzstesze, o bracha pri vinu valyano" itd. Umro je u donjoj Dubravi 1860. godine.

FLORIJAN SILADI rođio se u Kotoribi u drugoj polovici prošlog stoljeća. O njemu je 27. kolovoza 1989. prečasnikanonik Franjo Balog, župnik u Donjem Vidovcu rekao: "Florijan bijaše čovjek vjernik, koji je redovito išao k sv. misi, i to na kor gdje je s drugima uz kantora pjevao kod mise, a Bog ga je nadario veoma lijepim glasom. Za njegovo vrijeme bio je u Kotoribi kantor učitelj Kollay, koji je s vremenom oslijepio, ali je i dalje orguljao. florijan ga je vodio na kor, doveo do orgulja i za vrijeme sviranja mu je registrirao i sam učio svirati. Izgleda da ga je kantor i volio i otkrivao mu ljepotu orguljanja. Uz njega je i naučio svirati orgulje kao samouk i to sve popijevke "napamet". Poslije Kollayeve smrti postaje Florijan njegov nasljednik, i to kao prvi kantor "neučitelj". Florijan je bio po zanimanju radnik na željezničkoj pruzi, "štrekar". Iako je čitav život radio najteže poslove, on je upravo s prelijepim krasopisom popisao u svoju "školničku pjesmaricu 447 popjevaka koje se sastoje od 2164 kitice, odnosno 6846 redaka.

Nekim popijevkama, budući da ih nema zabilježenih niti u jednoj poznatoj školničkoj pjesmarici, zasigurno je i autor." "Sveta Cecilija" za srpanj-kolovoz 1915. godine, u povodu Florijanove smrti, na str. 92 piše: "Na sam Uskrs ove godine umro je u Kotoribi Florijan Siladi, talentiran i revan orguljaš kotoripske crkve. On je bio možda jedini orguljaš u Međimurju, koji je sa shvaćanjem i ozbiljnošću radio oko reforme crkvenog pjevanja rukom o ruku s međimurskim svećentvom. Bio je samouk. Čitao je "Sv. Ceciliju", dolazio je u Zagreb na cecilijanske koncerte i skupštine, rado konverzirao o glazbi pa se tako dobrano digao nad nivo prosječnog orguljaša.

Ostavio je lijep arhiv starih međimurskih popjevaka. Kotoripčani su se već pobrinuli za njegovog nasljednika, da u lijepoj i ubavoj Kotoribi ne propadne valjana crkvena glazba, koja je postavljena za Florijana Siladija na čvrste i zdrave temelj."

(Nastavak slijedi)